

Diarienummer: M2020/01079/Ke

Er referens: Miljödepartementet m.remissvar@regeringskansliet.se
Linn Åkesson linn.akesson@regeringskansliet.se
Jerker Forsell jerker.forsell@regeringskansliet.se
Kemikalieenheten, kemikalier och avfall

Vår referens Conny Nilsson conny.nilsson@pappers.se
070-307 53 50

Yttrande av Miljödepartementets promemoria om ”kommunalt ansvar för insamling och materialåtervinning av returpapper”

Miljödepartementet har efterfrågat Pappers synpunkter på rubricerade promemoria.

Sammanfattning

Pappers är positiva till och delar promemorians syn att:

- Producentansvaret för returpapper ska upphävas. Att upphäva producentansvaret är centralt för den sedan flera år ekonomisk pressad tidningsbransch och det är också centralt för värnandet av den svensk demokratin, det fria ordet och yttrande friheten i Sverige.
- Det är konsumenten av tidning som är avfallsproducent.
- Låta kommunerna ansvara för insamling och materialåtervinning av returpapper när producentansvaret förändras.
- Kommunerna bör emellertid få stor flexibilitet i utformande av kommunens insamlingssystem av returpapper.
- Materialåtervinnings målet ska vara minst 90 viktprocent av det returpapper som produceras ska materialåtervinnas. Det är viktigt då insamlingen av returpapper är en fungerande cirkulär ekonomi i praktiken.
- Det finns annat avfall som kan materialåtervinnas med returpapper till exempel kontorspapper och pocketböcker. Kommunerna bör uppmuntras att utsortera mer avfall, så som kontorspapper och pocketböcker för att öka materialåtervinningen och stärka den cirkulära ekonomin och miljön.
- Införandet av promemorian förslag behöver träda ikraft allra senast 1 januari 2022 och att beslut för genomförandet av promemorians förslag hastar.

Pappers vänder sig emot promemorians förslag att:

- Det ska vara frivilligt för kommunerna att ensidigt avgöra huruvida de ska samla in kontorspapper, pocketböcker, gratistidningar och direktreklam tillsammans med returpappret. Vi föreslår följaktligen att kommunerna åläggs att samla in ovan nämnda fraktioner tillsammans med returpappret.

Pappers Yttrande

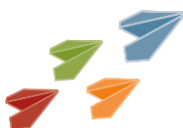
Pappers har beretts möjlighet att yttra sig över miljödepartementets promemoria om ”kommunalt ansvar för insamling och materialåtervinning av returpapper” och lämnar härmed följande synpunkter.

Pappers tillstyrker promemorians huvudinriktning

Vi är positiva och tillstyrker promemorians förslag att upphäva producentansvaret för returpapper och returpappersförordningen. Det är alldeles nödvändigt för att värna mångfalden av tidningar och medier i hela landet och därmed i dess förlängning demokratin, det fria ordet och yttrande friheten i Sverige. Papperstidningar och medier har under ett flertal år brottas med lönsamheten i branschen, detta har accentuerats under Corona pandemin. Det har regeringen förstått och hörsammat, vilket resulterat i att regeringen den 3 april och den 8 maj förstärkt mediestödet och beslutat om tillfälliga ändringar i presstödet. Med dessa beslut önskar regeringen understödja och säkerställa att det finns en mångfald av tidningar i hela landet. För en grupp, de äldre, är papperstidningen i många fall deras enda informationskälla, då många äldre återfinns bland de 1,2 miljoner svenskar som befinner sig i ett så kallat digitalt utanförskap. Det betyder att de antingen saknar dator eller har dator, men saknar internet och därmed utestängs från möjligheten att ta del av information från olika nyhets- och informationsbärare i digital form.

Vi delar promemorians syn att det är den som förorenar och därmed skadar miljön, är den som ska bära kostnaden som uppstår i samband med skadan. Denna princip har gällt sedan miljöskyddslagen från slutet av -60-talet. Principen är numera internationellt vedertagen under beteckningen PPP (Polluter Pays Principle), det vill säga den som smutsar ner och skadar miljön ska stå för de kostnader som uppstår av den. Principen är central i såväl EU-rätten som svensk miljölagstiftning. Det möjliggör för samhället att införa avgifter, skatter och pant för att finansiera skador på miljön som uppstår vid konsumtion av varor. Även i avfallsdirektivet fastställs principen att förorenaren är den som ska betala. För papperstidningar och gratistidningarna uppstår föroreningen och avfallet när konsumenten läst färdigt tidningen och vill göra sig av med tidningen. I denna stund blir konsumenten förorenare och avfallsproducent. Konsument kan för att undvika att bli förorenare välja att antingen spara tidningen eller antingen ge den till någon annan.

Pappers delar bedömningen att varken pappersproducenterna, konsumenterna eller flertalet av de andra förslagen i promemorian är realistiskt att tro att de kan bära producentansvaret, utan den enda långsiktigt hållbara lösningen är att kommunerna tar över ansvaret för insamling och materialåtervinning av returpapper. Kan fler producentansvar komma att upphöra och kommunerna i och med det riskerar att få ta ansvar för avfallet från även dessa? Nej, till skillnad från övriga material som omfattas av producentansvar finns inget mål att minska antal papperstidningar och tidningsläsandet. Tvärtom har de en viktig demokratisk funktion och utgör ett värn för yttrande friheten och det fria ordet. Returpappersförordningen har som ändamål att samla in och att materialåtervinna som mycket som möjligt.

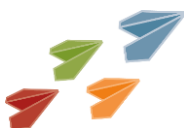
Däremot har förpackningsförordningen och förordningen om producentansvar för el-utrustning förutom att samla in avfall som uppstår, även som syfte att minska mängden avfall och att avfallsförebyggande åtgärder vidtas.

En överföring av returpappers insamling och materialåtervinning till kommunerna, är en bra lösning och leder till att fler får vara med och bära bördan till framma för demokratin och det fria ordet. Alternativt att staten ger ytterligare ekonomiskt stöd i form av mediestöd, så att tidningarna kan bygga upp insamlingssystem för returpapper. I praktiken blir det ett stöd för utgivning av papperstidningar, vilket gör tidningarna än mer beroende av papperstidningen och riskerar att fördröja en digital övergång, samt utveckling av tidningarnas affärsmodell.

Pappers ställer sig bakom förslaget att kommunerna ska ha stor flexibilitet som möjliggör en anpassning av servicegraden vid insamling av returpapper. Motivet till det är att Pappers och dess medlemmar i många fall är verksamma i glesbygd och mindre orter, men även i vissa fall i storstäder och tillväxtorter. Det gör att vi förstår och är väl medvetna om behovet av att anpassa verksamhet efter det lokala förhållanden som råder på respektive plats där förbundet är verksamt. På samma sätt förhåller det sig även med tidningsläsandet, då det ser olika ut mellan kommuner, inom kommuner och mellan dess olika delar. Men framförallt bör den vikande trenden för papperstidningsläsandet och papperstidningen tas hänsyn till vid utformningen av kommunens insamlingssystem av returpapper. Därför ska kommunerna ges stor frihet att anpassa sitt insamlingssystem, som gör att systemet uppfyller avfallsinnehavarens förväntningar på tillgänglighet, enkelt och tydligt – det ska således vara lätt att göra rätt vid insamling av returpapper! I drygt 60 kommuner knappt en tredjedel av landets kommuner görs bostadsnära insamling av avfall och returpapper vid villor och fritidshus samtidigt finns pressreturs 5 500 återvinningsstationer. Detta har resulterat i att avfallsinnehavarna upplever att insamlingssystemet är tillgängligt, enkelt och tydligt, samt att motivationen att sortera ut och samla in returpapper varit och är hög.

Materialåtervinningsgraden för returpapper i Sverige har historiskt varit mycket hög. Hur hög materialåtervinningen har varit diskuteras, enligt FTI (Svensk förpacknings- och tidningsinsamling) återvanns 92,6 procent av tidningarna som gick ut på den svenska marknaden. Pappersproducenterna via Pressretur AB anför att materialåtervinningsgraden är kring 95 procent, men kan av marknadsskäl och hänsyn till sina ägares affärer inte leda detta i bevis, utan att affärshemligheter röjs för dessa bolag. Pappers ställer sig bakom promemorians mål att materialåtervinningsmålet ska vara att minst 90 viktprocent av returpappret som produceras ska samlas in och materialåtervinnas. Ansvar för föreskrifter, regler och årlig uppföljning av målet ska Naturvårdsverket ha. De ska också ges möjlighet att meddela, via föreskrifter, vilka uppgifter som kommunerna ska lämna för uppföljning av målet och hur kommunerna uppgifter ska lämnas in.

Vi delar promemorians bild att för pappersindustrin är återvunnen fiber en viktig resurs i produktionen. En förutsättning för detta är det materialåtervunna returpappret håller en god kvalitet även i fortsättningen. Därför är det viktigt att den som innehar returpapper även i fortsättningen sorterar ut det från annat avfall. Därför ska också kommunerna anbefallas att tillhandahålla system för att samla in det utsorterade returpappret. Pappers tror också att det finns möjlighet att sortera ut annat avfall, vilka kan materialåtervinnas med returpappret. Vi tänker här på kontorspapper, pocketböcker, men även på gratistidningar och direktreklam. En utökning av utsortering av dessa fraktioner kommer leda till att mer avfall högre upp i avfallshierarkin, som promemorian beskriver, detta kommer stärka den cirkulära ekonomin och miljön i dess helhet. Då kan skogen istället användas till att substituera miljöfarliga produkter.

Istället för plastmuggar kan pappersmuggar användas och istället för armering och stål vid husbyggnation kan skogen användas för att bygga stora och höga hus i trä av till exempel korslimminerade träbalkar, som dessutom är säkrare då dem står emot brand under en längre tid än armering och stål, som smälter av värmen vid stora bränder.

Pappers vänder sig därför emot promemorians förslag att det ska vara frivilligt för kommunerna att ensidigt avgöra huruvida de ska samla in kontorspapper, pocketböcker, gratistidningar och direktreklam tillsammans med returpappret. Vi föreslår följaktligen att kommunerna åläggs att samla in ovan nämnda fraktioner tillsammans med returpappret. Likväl som beskrivs i promemorian, så tror vi inte att det varken är en nackdel, eller leder till några ökade kostnader för kommunerna. Anledningen till det är de insamlade direktreklamen, kontorspapperet, pocketböckerna och gratistidningar betingar ett värde och kan säljas både i Sverige och på en global marknad. Däremot belastar de kommunernas ekonomi om de hamnar i de brännbara fraktioner, då kommunen får betala avfallsförbränningskatt när den bränner de brännbara fraktionerna, vilken införts 1 april i år. Avfallsförbränningskatten kommer dessutom att öka i två ytterligare steg nästa år 2021 och året efter det 2022,

Pappers instämmer att införandet av promemorian förslag behöver träda ikraft allra senast 1 januari 2022 och att beslut för genomförandet av promemorians förslag hastar. Vi delar bedömningen att producenterna inte kan bära kostnaderna för producentansvaret och att det därmed brådskar att finna en lösning. Samtidigt är vi måna om att returpapper även i fortsättningen ska kunna materialåtervinnas. Enligt uppgifter från Pressretur AB kommer en av dess ägare SCA, efter sin nedläggning av Ortviken, att upphöra vara producent och Stora Enso har beslutat att halvera sin tillverkningskapacitet i Hyltebruk, vilket är tydligt tecken på kraftigt sjunkande efterfrågan på tidningspappers och en tidningsbransch vars kris ytterligare förstärkts i kölvattnet av Corona pandemin. Sett i ljuset av detta är den enda långsiktigt hållbara lösningen att upphäva producentansvaret och låta kommunerna ansvara för insamling och materialåtervinning av returpappret.

Pappers

Pontus Georgsson
Förbundsordförande

Conny Nilsson
Samhällspolitiskombudsman

